

POROČILO OBSO- JA POLICIJSKA NASILJA

Ustiranje ustavnih pravic in tež-
ke kazni so slabo orožje pri po-
bijanju radikalizma

Washington, D. C. — (FP) —
Policijska nasilja in zatiranje u-
stavnih pravic ne morejo prepre-
čiti radikalne propagande, kot je
vidno iz poročila Wickersha-
rove komisije, ki je bilo te dni
objavljeno. Poročilo navaja bru-
jalnost policije v Los Angelesu,
San Diegu, v New Yorku in dru-
gih ameriških mestih kot tipičen
primer neučinkovitosti teh metod
pri zatiranju radikalne propa-
gande. Nasilja običajno izpovejo
empatije do preganjanj radi-
kalev.

Poročilo vsebuje priporočilo,
naj se policijske načelnike postavi
pod protekcijo civilne službe,
da jih ne bodo politiki, ki so v
mnogih mestih v zvezi s krimi-
nalnimi elementi, izrabljali za
svoje namene. Policijski načelniki
so povečini odvisni od milosti
politikov, ki kontrolirajo mestno
pravo. Plesati morajo tako kot
jim godejo politiki, ako nečajo
gubit službe.

Trdo postopanje z anarhisti,
radikalci in protivladnimi grupi-
mi je nevarna metoda, govori
poročilo. "Nekateri neizkušeni
ljudje menijo, da je aplikanje
trojih mer kakor na primer ob-
dobe na dolgoletni zapor naj-
efektivnejše sredstvo za pobijanje
radikalnih organizacij. Poskus
policije v nekaterih ameriških
mestih, ki je hotela s razbijan-
jem radikalnih zborovanj in dru-
gimi nasilnimi zatreti radikalno
gibanje, se je temeljito izkazalo.
San Diego je podvelo bedast
eksperiment, ko je skušalo izga-
sti člane organizacije IWW iz me-
sta. Sila brez razumevanja je us-
tvarila kritično situacijo, ki je
stala mesto velike vsote denarja,
dela prinesla je baš nasproten
rezultat. Radikalnega gibanja ni
ubila, pač pa povečala njegov
vpliv."

Poročilo hvali policijsko u-
pravo mesta Milwaukee, ki je i-
melo samo dva policijska načel-
nika v zadnjih 46 letih, in se po-
nosa z dobrim policijskim rekor-
dom. Državna policija je boljša
kot državna milica v postopanju
napram stavarjem in bolj kom-
petentna kot šerifski deputiji ali
konstabljerji.

Španija namerava izgnati
monih iz dežele

Priljublja se tudi na konfliktaci-
jo cerkvenega premoženja

Madrid, 7. avg. — Politično-
parlamentarna komisija, ki pro-
čutava novo špansko konstitucijo,
je sinoči sklenila, da predloži
v parlamentu predlogo, da se iz-
žene vse duhovniške redove iz de-
žele in zapleni cerkvene premo-
ženje.

Zaključek, ki ga je sprejela
komisija, je sledil agitaciji radi-
kalne socialistične grupe, ki je
že prej predlagala, naj se zapleni
premoženje in "a stalno izžene
monihe, ki so pobegnili iz Alican-
te v zadnjih protiklerikalnih iz-
gredih, kateri so rezultirali v
požiganju cerkva in druge cerk-
vene lastnine.

Komisija dalje predlaga, naj
ustava definira Španijo kot "de-
mokratično republiko."

Zaključki komisije so naleteli
na veliko opozicijo pri duhovniš-
tvi in klerikalnih krogih v splo-
nem. Organizirali so veliko kam-
panjo proti sprejetju načrtov, ki
jih predlaga komisija.

Zenska se onesvestila valed stra-
danja

Los Angeles, Cal., 7. avg. —
Policija je večer našla na želez-
niški postaji 30-letno Helen Shu-
ler iz Allentowna, Pa., ki je pa-
dla v nezavest valed posledic do-
kega stradanja. Poleg nje sta bi-
la njena dva otroka.

Mooney pledira za pravico

Ob 15-letnici zapore se zahvalju-
je vsem, ki ga podpirajo v borbi
za svobodo

San Francisco. — (FP) — Ob
15-letnici svojega zapore se Tom
Mooney zahvaljuje "mnogim ti-
sočem v Združenih državah in ši-
rom sveta, ki verujejo v mojo ne-
doležnost in ki so podpirali giban-
je za popolno oprostitev.

"Zavest, da so sodelovali v
tem prizadevanju zapore se Tom
Mooney zahvaljuje "mnogim ti-
sočem v Združenih državah in ši-
rom sveta, ki verujejo v mojo ne-
doležnost in ki so podpirali giban-
je za popolno oprostitev.

"Zavest, da so sodelovali v
tem prizadevanju zapore se Tom
Mooney zahvaljuje "mnogim ti-
sočem v Združenih državah in ši-
rom sveta, ki verujejo v mojo ne-
doležnost in ki so podpirali giban-
je za popolno oprostitev.

V svoji izjavi Mooney omenja
tudi kratko poročilo Wickersha-
rove komisije, ki je obodila so-
dno postopanje v Mooneyjevi za-
devi in tudi zakon, ki tako postop-
anje omogoča. To poročilo, pravi
Mooney, je novo orodje v pri-
zadevanju za dosego pravice. O-
benem pa pravi, da je bila komi-
sija bojazljiva, ker ni pričela
celotnega poročila.

"Bodoče generacije bodo težko
zapadle, kako je mogoče v
dvaidesetem stoletju, da je nedol-
na oseba pretrpela toliko let v
zaporu kljub vsem dokazom go-
ljufije in krivega pričanja. In ob
15-letnici premišlujem, koliko
obletnic bo še preteklo, predno
se bo spreobrnila država Kaliforni-
ja."

Mooney poziva vse, ki veruje-
jo v svobodo in boljše človeško
družbo, da nadaljujejo z bojem
za njegovo osvoboditev, posebno
pa apelira na ameriško delavst-
vo, da zahteva njegovo prostost.
Njegov boj je boj vsega ameri-
škega delavstva, ker Mooney je
v zaporu radi tega, ker simboli-
zira bojevito delavstvo in nje-
gove težnje. Svoboda za Mooney-
ja je svoboda za delavstvo.

Starostna pokojnina za
železničarje

Izvoljen je bil komitej, ki bo se-
stavil načrt in ga pozneje pre-
dložil kongresu

Washington, D. C. — (FP) —
Railway Labor Executive asoci-
acija je na svoji konferenci raz-
pravljala o federalni pensiji za
železničarje, tako da ne bi bili
več odvisni od milosti kompanij
kot so sedaj.

Izvoljen je bil komitej treh čla-
nov, kateremu je bila poverjena
sestava predloge, ki bo potem
predložena kongresu. Kot večak
v pravnih zadevah, bo sodeloval
s komitejem Donald Richberg,
pravni svetovalec eksekutivnega
odбора železniških bratovščin.

Vprašanje starostne pokojni-
ne za železničarje je akutno iz-
več razlogov. Tekom sedanje in-
dustrijske depresije so železni-
ške kompanije odpustile veliko
številu mlajših delovnih moči,
dočim so železničarji s starostni-
mi pravicami, katere se bi mora-
le upokojiti z zadostnimi penzij-
skimi dohodki, ostali v službi.
Drugi vzrok je odklonitev apela,
ki je bil poslan magnatom, nana-
šajoč se na sklicanje skupne kon-
ference, ki naj bi razpravljala o
soluciji vprašanja brezposelno-
sti.

Ker so upravitelji železnice,
najbrž na pritisk bankirjev,
odklonili konferenco z za-
stopniki 1.500.000 organiziran-
ih železničarjev, ki naj bi
razpravljala o načrtih za sta-
biliziranje zaposlenosti, so že-
lezniški delavci prišli do zaključ-
ka, da se morajo zanašati le na
svoje organizacije, če hočejo iz-
govestiti svoje zahteve. Ako bo
železničarjem a starostnimi pra-
vicami zagotovljena legalna pen-
zijska zaščita, tedaj bo nevar-
nost, da bi jih železniške družbe
prisilile z grožnjo izgube pokoj-
nine, če ne bi hoteli stavarjati, ti-
odstraniti ter dana prilika
do uposlavitve mlajšim članom.
Zaposlenost bi bila po tem načr-
tu stabilizirana in šikane odpra-
vijene.

Te zahteve železničarjev bodo
nedvomno našle na veliko opo-

BOJAZEN PRED NOVINI IZGRE- DI V CHICAGU

Cermak pripravlja pomožno ak-
cijo za brezposelne. Predsed-
nik Ameriške trgovske zborni-
ce svari Hooverja. Dva agita-
torja obsojena v zapor

Chicago, 7. avg. — Župan
Cermak, ki je nenadoma prekinil
svoje počitnice in se vrnil v Chi-
cago, je predlagal načrt za ob-
davčenje nekaterih vrst lukasa
in denar, ki bi prišel iz tega vi-
ra, naj bi se porabil za podpira-
nje brezposelnih. Ob svojem po-
vratku je takoj sklical konferen-
co članov svojega kabineta, na
kateri je bilo sklenjeno, da se a-
pelira na guvernerja Emmersona,
naj podpira načrt, ki bo pre-
dložen na prihodnjem izrednem
zasedanju državne legislature.

Cermak v svoji izjavi glede iz-
gredov v zamorskem distriktu,
ki so zahtevali troje življenj,
povdarja, da so komunistični a-
gitatorji izrabili bedo med za-
morski za hujkanje in tako iz-
zvali nemire. Omenil je tudi, da
je policija pričela preiskavo gle-
de državljanstva komunističnih
agitatorjev. Ako bo preiskava u-
gotovila, da so agitatorji tuje-
rodci in da so prišli nelegalno v
deželo, se jih bo izročilo imigra-
cijskim oblastem, da jih deporti-
rajo.

Dva agitatorja, ki sta bila a-
retirana prošli ponedeljek, sta bila
večer obsojena na tri mesece je-
če vask.

Sedem drugih obtožencev, med
njimi Louis Temes, belokožni ko-
munist, se bodo morali zagovar-
jati pred porotno obravnavo. Te-
mes in trije zamorski komunisti
so obtoženi vagabundaze in ne-
spodobnega obnašanja.

Silas H. Strawn, čikaški od-
vetnik in predsednik Ameriške
trgovske zbornice, je večer po-
svaril predsednika Hooverja pred
resnimi izgredivi, ako administra-
cija v kratkem ne podvzame me-
re za odpravo brezposelnih. Napo-
vedal je, da bo prihodnja zima
prinesla še večje trpljenje kot
zadnja radi naraščajočega števi-
la brezposelnih. Strawn urgira
Hooverja na takojšnjo akcijo, da
tako prepreči legislativne mere
za odpravo brezposelnih, med
temi zahteve za federalno zava-
rovanje proti brezposelnosti, ki
bodo nedvomno predložene na
prihodnjem zasedanju kongresa.

Izjelo od strani lobije, ki jo ima-
jo magnati v Washingtonu. Po-
služili se bodo starega argumen-
ta, da železnice ne morejo vzdrže-
vati penzijskega sistema radi
zmanjšanih dohodkov. Odgovor
železničarjev na ta argument bo,
da vlada vzdržuje penzijski si-
stem za svoje civilne uradnike in
uslužbence kakor tudi za vojske
častnike in vojake. Taki protesti
od strani železniških kompanij
bodo tvorili argument, da mora
vlada podprati železnice in ta-
ko zagotoviti zaposlenost in de-
mokratično obratovanje železnice.

Policija razbija stavko tekstilcev

Napram stavarjem se vede po-
bojniško. — Piktiranje pre-
povedano, a se vseeno vrši.
Stavarji se obrnejo na guver-
nerja

Pawtucket, R. I. — (FP) —
Sedemindvajset stavarjev je bi-
lo ranjenih, ko je policija nava-
lila na nje, ko so korakali od me-
stne hiše proti tovarni Royal
Weaving kompanije. Stavarji so
se vračali v dolgi povorki od
mestne hiše, kjer so od oblasti
zahtevali pravico do piktiranja,
katera jim je bila odvzeta.

Na pohodu so bili ustavljeni
po kordonu policije, ki jim je u-
kazala, da se morajo raziti in o-
benem pa pričela udrihati po
njih. Trije stavarji so bili a-
retirani na obtožbo, da se niso ho-
teli pokoriti ukazu policije.

Stavarji so jako ogorčeni ra-
di brutalnega vedenja policije,
katero obtožujejo, da se obnaša
slabše kot pa pobojniki. Kljub
prepovedi piktiranja, so delavci
stalno na stavkovni straži.
Tkalci se pripravljajo na pohod
v mesto Providence, kjer bodo
pri guvernerju protestirali proti
stavkovanju v stavkovnem okro-
žju.

Družbe si prizadevajo, da pri-
nejo z obratovanjem in nabira-
jo stavkokaže v drugih mestih.
Royal Weaving kompanija je na-
znanila, da ima še "nekaj mest
praznih za tiste delavce, ki se
vrnejo na delo." American Wool-
len družbi pa so prihiteli na po-
moč trgovci, ki so sklicali zbor-
ovanje "stavkarjev", na kate-
rem so odglasovali, da se vrnejo
na delo. Kompanija pravi, da so
se skoraj že vsi stavarji vrnili
na delo, kljub temu, da so na
stavki še vsi tkalci.

Boda povzročila družin-
sko tragedijo

Mati umorila otroka in sebe sku-
šala zadušiti s plinom

Detroit. — (FP) — Mrs. Char-
les Schmidt je ena izmed 11.000
družin, katerim je bila ukinjena
mestna podpora radi pomanjka-
nja sredstev. Njen mož, 13 me-
secev brez dela, je šel za zasluž-
kom drugam. Obvestil jo je tele-
fonično, da dela ni dobil.

Mrs. Schmidt je nato odšla v
kuhinja s svojim petletnim sinč-
kom in odprla plin. Prej pa je
še napisala pismo, v katerem
pravi, da "ne vem kaj bom dala
jesti otrokom, ki so že napol iz-
stradani. Mislim, da je najbolje,
da grem s sveta in vzamem s se-
boj malega Alberta. Ne vzemite
si tega preveč k arcu."

Policija, ki je ušla v stanova-
nje, je mater še rešila smrti, de-
ček pa je bil že mrtev.

Sedem oseb ubitih na križišču

Vincennes, Ind., 7. avg. — Sti-
rje otroci in trije odrasli so bili
večer ubiti, ko je vlak Chicago
and Eastern Illinois železnice tre-
ščil v avtomobil, v katerem so se
vozili proti Chicagu, na bližnjem
križišču.

NEMCIJA KUPUJE BOMBAŽ V AMERIKI

Pogajanja med zastopniki nem-
ške in ameriške vlade v teku.
Nemčija išče dolgotrajni kre-
dit v Ameriki, ki naj omogoči
nakup pšenice in bombaža

Berlin, 7. avg. — Nemčija in
Združene države so se v načelu
spoznale glede nakupa 600-
000 bal ameriškega bombaža od
federalnega farmakega odbora
na dolgoročni kredit.

Pogajanja glede nakupa bom-
baža so v teku že več dni, toda
dogovor še ni podpisan.

Cena, ki jo je ponudila Nem-
čija, je veliko nižja kot jo je po-
stavil farmaki odbor. Vrednost
bombaža se ceni od trideset do
štirideset milijonov dolarjev.

Nemčija je predložila svoj pre-
dlog amerškemu poslaniku v
Berlinu Sackettu in pričakuje, da
bo naletel na ugoden odziv.

Dalje so v teku pogajanja gle-
de nakupa pol-milijona ton ame-
riške pšenice in večjo količino
bakra. Nemčija se nadeja, da bo
tudi ta kupnja temeljila na ugo-
dnih pogojih.

Dasi detalji nemške ponudbe
še niso bili objavljeni v javnosti,
je znano, da pogodba predvideva
triletni kredit in da Nemčija ne
mora plačevati več kot 4 1/2 % o-
bresti.

Washington, D. C., 7. avg. —
Senatorji iz južnih držav prote-
stirajo proti azeznemu farmake-
mu odboru, ker skuša prodati
Nemčiji bombaž pod stabilizaci-
sko ceno, toda protesti ne bodo
veliko pomagali. Predsednik Sto-
ne je naznanil, da se hoče farm-
ski odbor iznebiti velike zaloge
bombaža in pšenice v skladiščih,
da tako napravi prostor za novo
letino.

Lastniki bodo zaprli gledališča v
Chicagu

Chicago, 7. avg. — W. A. Stef-
fes, zastopnik National Allied
Theater Owners' Assn., je večer
naznanil, da bodo lastniki 160 či-
kaških kinogledališč zaprli za ne-
določen čas vse teatre po zadnji
predstavi v nedeljo zvečer.

Akcija je naperjena proti Mo-
tion Picture Operators uniji, ki
je odklonila zahtevo gledaliških
magnatov, ki skušajo kršiti dolo-
čbo v pogodbi, da morata biti
dva operatorja uposlena v vsa-
kem gledališču. Ako bodo lastni-
ki uresničili svojo grožnjo, bo
300 operatorjev in krog pettisoe
drugih gledaliških delavcev iz-
gubilo delo.

Avstralski premijer zaplenil mo-
ko za brezposelne

Sydney, Avstralija, 7. avg. —
Premijer Lang je večer odredil
konfliktacijo tisoč ton moke, ka-
tero so lastniki nameravali posla-
ti v inozemstvo. Moka bo razde-
ljena med brezposelne. Akcija je
povzročila veliko iznenadenje
med lastniki.

Vladna kontrola premogovnikov

Operatorji so prišli do zaključka,
da je vladna regulacija potreb-
na za stabiliziranje premogov-
ne industrije

Pittsburgh, Pa., 7. avg. — O-
peratorji v pittsburskem distrik-
tu se nameravajo obrniti na fe-
deralno vlado s apelom, naj ona
regulira premogovno industrijo
na način kot sedaj regulira javne
naprave.

Dop Rose, generalni pravni
svetovalec za Pittsburgh Coal
Co., se je sestel z J. M. Stonero-
dom, predsednikom Carnegie
Coal Co., z namenom, da sestavi-
ta načrt in ga pošljeja trgovsko-
mu tajniku Lamontu. Na tem se-
stanku sta se tudi razgovarjala
o povabilu trgovinskega tajnika,
naj operatorji pristanejo na kon-
ferenco s zastopniki United Mi-
ne Workers unije, kjer naj bi
razpravljali o možnosti rehabili-
tacije industrije. Nadprodukcija
in konkurenčna vojna med ope-
ratorji je glavni problem, ki ga
je treba rešiti na en ali drugi na-
čin, da se izveče premogovno in-
dustrijo iz kaosa, v katerega je
zabredla.

Neki operator je izjavil, da bi
proponirala, naj vlada regulira
premogovno industrijo, pred tre-
mi leti naletela na velikanako o-
pozicijo, češ, da to pomeni bolj-
ševizem. Sedaj jo operatorji po-
sredstavljajo kot edini izhod iz ka-
otičnega položaja. Bodočnost jim
ne obeta drugega kot izgubo la-
stnine, ker ne morejo prodajati
premoga s dobičkom.

Nekateri operatorji so suge-
stirali guvernerjem držav Penn-
sylvanije, Ohio in W. Va., naj o-
mejiijo produkcijo z asilino na-
redbo kot je to storil guverner
Murray, ko je ustavil obratova-
nje olinakov, da prepreči nad-
produkcijo.

Celo Mellonova dvestomilijon-
ska Pittsburgh Coal Co., obeti
krizo kot vse druge. Kompanija
producira premog s najnižjimi
obratovalnimi stroški, vaje temu
ne more izplačevati dividend.

Federalna pomoč za
brezposelne

Senator LaFollette pripravlja za-
konski načrt, ki ga bo predlo-
žil kongresu, ko se anide na za-
sedanje

Washington, D. C. — (FP) —
Medtem, ko se senator Caraway
pripravlja na napad na vodstvo
Rdečega križa, ker je odklonilo
pomoč milijonom brezposelnih
delavcev, sestavlja senator La-
Follette zakonski osnutek, da fe-
deralna vlada ustanovi posebni
sklad, iz katerega se naj bi pla-
čevale podpore potrebnim dru-
žinam.

LaFollette je podvel to nalo-
go kot načelnik komiteja za po-
bijanje brezposelnosti, ki je bil
imenovan na konferenci progre-
sivecev, katere se je vršila v Wa-
shingtonu v mesecu marcu t. l.
Ta komitej je v zadnjih mesecih
proučeval vprašanje brezposelno-
sti in ugotovil, da ameriška me-
sta ne morejo zadostno skrbeti
za naraščajoče število brezposel-
nih, ker so njihove blaginje iz-
črpane. Komitej se je izrekel za
sklicanje izrednega zasedanja
kongresa, ki naj določi potrebne
apropracije za podpiranje žrtv
industrijske depresije in mnenje
komiteja je LaFollette pojasnil v
formalni izjavi. Ta izjava je na-
letela na opozicijo v Beli hiši in
Hoover je odločno odklonil za-
htevo glede izrednega zasedanja
kongresa.

Governer Pinchot je nedavno
apeliral na vodstvo Rdečega kri-
ža, naj ta organizacija podvz-
ame akcijo in reši rudarje v nje-
gov državi pred stradanjem.
Predsednik John Barton Payne
je apel odklonil in naglasil, da
je Rdeči križ bil organiziran le,
da nudi pomoč žrtvam naravnih
nesreč, ki jih ni mogoče prepreči-
ti. Rekord te organizacije pa
kažejo, da je podpirala ruske be-
logardiste, ki so po neuspeš-

ZDRUŽENJE STA- RIH STRANK V READINGU

Enotna lista proti socialistom. —
Demokrati dobili tri kandida-
te, republikanci pet

Reading, Pa. — Demokratje
in republikanci so končno pre-
mestili osebne difference, ki so
nastale v začetku pogajanja za
skupen nastop proti socialistom
pri prihodnjih volitvah in se se-
dinili za enotno listo, s katero u-
pajo poraziti delavstvo pri jesen-
skih volitvah za mestne urade.
Odbor za sestavo skupne liste je
dal demokratom tri kandidate,
republikancem pa pet.

Demokratje so dobili kandi-
dato za župana, mestnega kon-
troloerja in enega člana za šolski
odbor. Republikanci so si obdrže-
li mesto za blaginjska, dva kan-
didata v mestni svet in dva v šol-
ski odbor. Skupna lista še ni po-
trjena od okrajnega eksekutivne-
ga odbora obeh strank, kar se pa
brskone zgodi, ker so enotni
fronti proti socialistom naklonje-
ni voditelji obeh delov kapitali-
stične stranke.

To potego republikancev in de-
mokratov pozdravljajo socialisti,
ker bodo imeli lažje stališče pri-
kazati voličem zpadaj kapitali-
stičnih strank, katere dominira
veleblanjs. Na vidiku je ena naj-
živahnjejših političnih kampanj
v zgodovini Readinga, kampanja,
ki bo imela popolnoma raz-
rednega boja.

Kandidate na skupni listi so
iz vrst malomeščanstva, ker se
je inženirjem enotne kapitalisti-
čne fronte adeo potrebno in do-
bra strategija, da se predstavni-
ki veleblanjske države v enotni
malomeščanskim karakterjem
kandidatov skupne liste bo la-
gje loviti kaline, kapitalistični in-
teresi bodo pa ravno tako dobro
zavarovani kot bi bili, ako bi bili
kandidatje iz zgornjih plasti.

Možnost na obstaja, da enotna
fronta ne ostane tako enotna in
da se razcepi na več frakcij radi
neodvisnega, osiroma ortodok-
nega elementa v obeh starih
strankah, ki je proti združitvi in
za ohranitev identitete. Ako or-
todokani demokratje in republi-
kanci postavijo vsak svojo listo,
bo boj četverokoten in ne dvoko-
ten. Ako pa ostane pri sedanjih
situaciji, bo večje število republi-
kancev in demokratov rajše gla-
sovalo za socialiste kot za skup-
no listo, je mnenje političnih o-
pazovalcev.

Japonska zaplenila letalo ameri-
skih letalcev

Tokio, 7. avg. — Japonska vla-
da je večer zaplenila monoplan,
s katerim sta ameriška letalca
Hugh Herndon in Clyde Pang-
born dospela v to mesto na svo-
jem poletu okrog sveta. Vladni u-
radniki so izpravevali letalca tri
ure o namenu njihovega oblika,
ker so našli skrit fotografski a-
parat v letalu, ki je letelo nad
vojaškimi utrdkami na otoku Ho-
kkaido.

Porota se ni sedinila

St. Clairville, O. — Proseku-
cija rudarjev, ki so bili aretirani
radi piktiranja in pridržani v
zaporu pod izredno obtožbo, je
bila nenadno ustavljena, ko se
porota, ki je sodila Mike Zarka-
raaka, ni sedinila. Osem porot-
nikov je bilo za oprostitev, štir-
je so pa vztrajali, da je obtože-
nec kriv. Državni odvetnik je na-
to odgodil prosekucijo ostalih
obtožencev.

nem boju proti boljševoim pobe-
gnili v Mandurijo, in skrbela za
žrtve plemenskih izgredov v Tul-
si, Okla.

Caraway je predlagal, naj
kongres prevzame kontrolo nad
Rdečim križem, da ne bo služil
za politično agencijo predsedni-
ku Hooverju kot je doslej. Boj,
ki ga pripravlja Caraway, bo ne-
kak dodatek k zahtevam progre-
sivecev, naj kongres odredi po-
možno akcijo in ustanovi poseben
sklad za podpiranje brezposelnih.

Ameriška letalka Russell Boardman in John Polando (na levi) tik pred poletom iz New Yorka
v Carigrad, 5000 milj daleč, kamor sta dospela brez nezgode in dosegla nov rekord. Zraven na
sliki sta Clyde Pangborn in Hugh Herndon, ki sta istočasno poletela proti Moskvi. Joe Bellanca
(v svetli obleki) je zgradil obe letali in dr. Kimball je dal znamenje za polet.

Te, kar mi danes potrebujemo, so ljudi, ki imajo pogum javno nastopiti proti takemu rodokom, in pa ljudje, ki vedo, da je na tleh še kaj drugega kakor pa samo skrb za svoje telesno zdravje. Človek je vedno zdrav, čeprav ne misli nič in dan na zdravje. In če pomislimo, da so bili ljudje zdravi in stari tudi prej, ko so živeli še brez kalorij in vitaminov, vidimo, da je danes skrb nekaterih ljudi za zdravje znatno manjša.

Lidija Seifulina:

VIRINEJA

Za Prosveto prevedel Miro Klopčič

Agriroviški vaščani so domnevali, da je bil Magara storilec, po drugi strani pa tega spet niso verjeli. Nihče pa ni želel, da bi ga prijeli. Zakaj potem bi se vasa stvar spet iznova začela. Že tako in tako so vaščane dovolj mučili z zasljevanjem. Vso zadevo je že prerastla trava. Inženir očitno ni imel nobenih sorodnikov. Razen oblasti se nihče ni potrudil, da bi iskal morilca. Ko je bil Vasjka umrl, ni bilo več slišati ne o preiskavi ne o sodišču. Le progo so močneje zastražili. Tudi inženirji so postali previdnejši. V poznih urah niso marali nikamor na cesto brez nujnega razloga.

Virko so takoj opustili vsake krivde. Ker ni imela papirjev, so jo poslali iz mesta nazaj domov. Tam so jo postavili pod nadzor. Zdej je imela baže tudi nekeke papirje. Sorodniki je seveda niso marali k sebi. Tudi njej ni bilo nič do tega. Šla je delat na progo. Pozimi so bila gradbena dela na mnogih progah ustavljena. Toda pri Agrirovki so gradili skozi goro predor. Virka je stanovala zdaj skupaj z begunci v barakah. Začela je divje življenje. Vsa svetel je bila pijana in razposajeno dobre volje. Na cesti med barakami pred vasjo se je počutila kot doma. Tam je plesala, prepevala pesmi in se pečala z razuzdanimi kmeti in delavci. In strmenje vseh pa ni pustila nobenih gospodov do sebe, da bi se mnogi od njih zanimali zanjo. Celo šef deželne policije se je pripeljal, da bi jo vzel za kuharico. Sprva niti predenji ni marala, da bi govorila z njim. S silo so jo tirali pred njega. Pogledala ga je z zaničevalnim nasmehom, si pogladila razmršene lase in rekla:

"Ti si oblast, dana ti je oblast, ni pa ti dana oblast nad menoj. Nobenih predpisov mi ne boš dajal, dobi gospod, ker se zdaj ničesar več ne bojim. Ne maram k tebi. Prestrašiti me ne moreš več. Ni mi do tega."

In to je rekla vprilo treh kmetov in policijskega komandirja. Načelnik deželne policije je ves zardel v obraz. Od same zadrege je vrtil svetle gumbe svoje uniforme.

"Kakšne neumnosti čenčáš? Še malo nisem mislil, da bi ti grozil ali te nasilno klical k sebi. Izurjeno kuharico potrebujem, pa so me opozorili nate. Prosim, da prenehaš s tem neumnim vreščanjem. Če ne maraš te službe, pojdi! Mislim, da potrebuješ dela."

"Dela je več, kakor pa ga zmorejo naši hrbti. Gospodi, kakršna ste vi, ne bi bilo treba prihajati tako daleč po delavce. V svoji bližini bi našli ljudi, od daleč bi se privlekli, če bi le zvedeli. Saj vendar pravijo, da ne gre kruha za trehobom. Ti pa me ne bi rad za delo, marveč da bi ti življenje sladilo."

"Poberi se, baba neumna! Zoprna, nesramna sarojenka, kakršna si! Pazi se!"

Ko je bila že med vrati, mu je odgovorila. Pa ne izlobe, marveč tako, kot bi se menila sama s seboj:

"Rekla sem že, da nimam vzroka, da bi se pazila. Ne bojim se zdaj več ne ječe ne popotne palice, celo smrti ne. O tebi pa tudi ne bom alave prepevala. Če bi hotela, bi lahko našla tudi ljudi, ki bi se potegnili zame. Zdi se, da me je mati rodila medeno sladko: celo gospodje od mestne gosposke lepjo na meni kot muhe. Nikar ne toliči z nogo, še grem..."

Na vso moč se je raztogotil. Vsi so mislili, da bo zdaj po Virki. Pa se je vse pogladilo. Celo tako visok gospod se je bal, da bi ji storil kaj hudega. Ali pa jo je pozabil. Ba-

je se je zagledal v bolnišnici v neko mlado zdravnico in se z njo potolažil. A pripeljal se je še nekdo, ki je hotel nastaviti Virko v svoji hiši "za osladitev svojega življenja".

Prišel je od oddaljene stranske proge, bil je načelnik mnogim inženirjem. Bil je strog, lahko osivel, pravi gospod. Obleden je bil bolj čedno kot vsa gospoda teh krajev. Roke je držal zmerom tako, kot bi se bal, da bi jih v dotiki z drugimi ljudmi ne umazal. Glavo je nosil zelo visoko. Virki se je približal prijazno. Smehljaj se je v svoje brke. Virka ga ni takoj zavrnila. Vprašala ga je:

"Koliko mi boš plačal?"

"Res ne vem... Povejte mi, koliko bi radi. Saj ste večji kuharja in sploh, kaj ne... Mislim, da boste ustrezali mojim potrebam. Rad imam dober obed in vestne, čedne, zdrave postrežnice."

"Vse seveda, kakor je treba. Služila sem že pri mnogih gospodih in vem, kaj potrebuje."

"No prav. To me zelo veseli. Nisem skopuh. Rad vam plačam dvajset rubljev mesečno. Vse drugo je seveda prosto. Vendar vas prosim, da greste poprej k zdravniku. Preišče naj vas, ali nimate mogoče garjev ali kakršnokoli drugo nalezljivo bolezen..."

"In koliko oseb šteje vaša družina?"

"Sam sem tu na železnici, brez družine. Nič napornega ne bo za vas."

"Kako bi neki bilo naporno, to utegne biti kvečjemu prijetno. In koliko ste plačevali svoji prejšnji kuharici?"

"Imel sem vojnega jetnika za kuharja. Toda nikar se ne vznemirjajte — rekel sem že, da nisem skopuh. Plačeval sem mu deset rubljev. Vam pa..."

"Meni boste torej za moje žensko meso navrgli deset rubljev. Ah, kakšen osrečevalec žensk! Če natančno pogledam, ima preprosto ljudstvo več vesti od gospode. Pri gospodi je je malo, prekletu malo..."

"To se pravi, dovolite... Ne razumem vas docela... Kako?"

"Učenjak med učenjaki ste, pa vendar tako težko kaj razumete. Družino imate in vendar bi rad zvalil v hišo žensko, vlačugo, ki se vlač po cesti, in to baže ne zato, da bi nečedno, marveč sveto živel z njo! Moškemu iz preproste ljudstva bi ne dala vest, da bi se pogajal za tako zadevo s takim glasom. Prav zato vas tako zaničujem. Kakšna gospoda pa ste to! Celo kadar gre za umazane stvari, počenjate kot bi šlo za blagoslovljene reči. Le nižje ljudstvo resnično greši, vi pa se skučate še v grehu opravičevati. Čakaj, slišem ti tvojo čedno umito čeljust, da me boš pomnil vse življenje! Nežna bom s teboj, ti stara mrhovina! Nikar ne kriči! Haj, ženake, pridite v sobo! Pridite hitro! Le pogledajte, kako to gospoda... Nikamor ne boš ubežal! — Lahko si zamešiš črevesje! Če bi se rad kurbal, povej naravnost in nikar ne sedi tu s svojim svetniškim obrazom, kot bi nagovarjal ljudi h krepostnemu življenju."

Gospod je pripovedoval kasneje svojim prijateljem, kako se je skušal rešiti pred ponorelo žensko. Hilpal je in pozabil svoje odlično vedenje:

"Nekaj nenavadnega! Dobesedna pobesnelost! In poleg vsega še erotomanija... Ne-verjetno — v tako preprostem miljeju tako rafinirana erotomanija."

(Dalje prihodnja.)

Boris Rihteršič:

Neznanka

Tiho in mirno je plula ladja po morju in se sibal. Solnce je pravkar izginilo na obzorju in zlatilo valove, ki so drhteli v njegovem soju.

Mirko je sedel v udobnem ležalnem stolu in listal po knjigi, ki jo je vzel s seboj na pot. Toda ni se mu dalo čitati. Sam ni vedel zakaj. Zapri jo je in položil na klop. Potem se je zagledal v daljavo, kakor bi bil nekaj iskal, kar je še daleč, daleč.

In vendar tisto, kar je iskal, ni bilo tako daleč. Komaj nekaj metrov od njega. In tisto je bilo mlada neznanka, ki je sedela njemu nasproti in ga časih pogledala izpod dolgih trepalnic. Če je pri tem nepričakovano nalezela na njegov pogled, se je hitro obrnila stran kakor bi bile njene oči srečale njega samo slučajno, toda Mirko je vedel, da ta srečanja niso bila samo slučajna.

Nasmehnil se je in pomislil, kako bi se na najlepši način pridružil neznanki, ki ga je jela zanimati. In prav nič čudno ni bilo, da ga je zanimala. Bila je lepa, neke redke, posebne lepote, ki jo tako malokdaj srečamo. Lepe svetle lase je imela, tako svetle, da je bila od solca odgnana koža temnejša od njih. Njene oči so bile kakor morje in prav te oči so Mirka tako zanimale in privlačevale, da bi bil najrajši

kar stopil k njej in se začel z njo pogovarjati. Premišljal je, ali naj tako naredi, ali ne. Ko se je že odločil, da poskusi areto, da je moral z žalostjo ugotoviti, pa je neznanka odšla.

Potem je šel v igralnico in se tam nekaj časa ubijal z igranjem. Toda kmalu se je naveličal. Dolgočasilo ga je vse, česar se je še lotil, in ko je povečerjal, se je spet vrnil na klop.

Tema je že pokrila morje. Nobene luči ni bilo, le na vrhu jarbola je brela signalna svetiljka. Iz trebuha ladje je čul enakomerno ropotanje strojev. V temi je otipal svoj ležalni stol in sedel nanj. Naglil je glavo nazaj in pustil, da mu je veter kuštral lase in potem se je zatopil v svoje misli. Premišljal je, kako mora biti zdaj doma, premišljal je, kaj bo vse počel jutri, toda kaj kmalu so njegove misli prišle spet na neznanko, ki ga je tako zanimala.

Nenadoma pa se mu je zadelo, da ni sam na tem koncu krova. Prisluhnil je in res je čul, da se v bližini nekaj giblje, prav tam, kjer je prej sedelo dekle. Kaj če je ona? Če je ona? Sreča mu je hitreje udarilo, če je pomislil nanjo.

Potem je opazil, kako se je polagoma jelo svetlikati nebo. Izza obzorja je vstal mesec. V začetku je videl samo krvavordeč pramen, ki je nenadoma obli valove, tako krvavo rdeč, kakor tista signalna luč na vrhu jarbola. In

potem je postajal mesec vse večji in večji, dokler ni bil kakor ogromna krvava krogla, ki se je pravkar okopala v morju.

Počasi je vstal in stopil k ograji. Ta prizor je bil tako lep in čudovit, da je za trenutek pozabil na neznanko. Zastrmel se je vanj, kakor bi gledal čudež, razodetje, ki ga prej še nikomur ni bilo dano videti.

Nenadoma pa se je zdrnil in se naglo obrnil. Od presenečenja mu je skoraj zastal dih. Pred njim je stala ona.

"Ali vas ni prav nič strah, ko ste sami tu?" mu je rekla smeje.

"Vi, gospodična?" je zajecel. "Kaj sem vas prestrašila? Le pomirite se. Saj ne vzhaja mesec samo za vas."

Njen glas je bil tako lep, da bi ga bil Mirko vekomaj rad poslušal.

"Nič me niste prestrašili," je rekel. "Ali pa ste me?" je dodal čenčaje. "Saj še sam ne vem. Tako čudno se mi je zdelo vse. Nisem bil pripravljen."

Vedel je, da govori neumnosti, toda nič pametnejšega mu ni hotelo priti na misel. Šele potem se je zneštel.

"Oprostite mi," je poprosil.

"Kaj naj vam odpušam. Saj sem jaz premotila vas in ne vi mene."

"Zato?"

"Da," je tiho pritrdila. "Samo zato. Govoril sem hotela z vami. Hotela sem, da bi mi povedali kaj lepega." Premolknila je in ga pogledala. Potem je nadaljevala: "Čudite se mi, kaj? Moje besede vas presenečajo. Vidim to. In vendar je dobro, da spoznate nas ženske tudi s te strani. Časih imamo svoje mušice in če nam ustrežete..."

Nasmehnila se je.

"... če nam ustrežete, smo srečne. Ali mi boste ustregli?"

"Rad. Samo povejte kako," je odvrnil Mirko. "Kaj naj vam povem?"

"Kaj lepega."

"Težko bo, ko ne poznam vašega okusa. Bojim se, da boste razočarani."

"Ne bom. Vem, da ne bom. Dajte, povejte mi kaj... za srce."

"Za srce? Težko je najti besede za srce, ki ne bi bile laž."

"Naj bo laž, samo da je lepa."

"Ali naj vam povem tisto lepo pravljico o slavu, ki si je zataknil trn v srce, da je pel svoji ljubici iz njega. O tistem slavu, ki mu je trn prebodel srce, da je padel mrtev na tla, ko je ljubica priletela k njemu?"

"Ne, ta je preveč žalostna."

"Ali naj vam povem o fantu, ki je... Ne, to že poznate. Saj so o fantih vse enake. Povedal vam bom lepo pravljico o ljubem samu in o mesečni noči, tako lepi, kakor je ta, noč. Ali naj vam jo povem?"

"Da, povejte jo," je poprosila.

In Mirko jo je povedal:

"Dolgo je že, kar sem jo nekje čital in vendar še vse vem, kako je bilo. Nekoč je živel župnik, ki je bil globoko učen in pameten. Zmehal je studiral debele knjige in se poglabljal v tajnosti stvarstva. O vsaki stvari je premišljal, zakaj jo je bog ustvaril, in zmeraj je našel pameten odgovor. Vedel je, da je bog ustvaril dan, da ljudje delajo, noč, da spe, polja, da jih obdelujejo, gozdove, da dajejo les. O vsaki stvari je vedel, zakaj je bila ustvarjena.

Nekoč večera — tako lep je moral biti, kakor je noč — je šel počasi po stezi, ki je peljala iz župnišča na njive in v gozd. In tedaj si je nenadoma zastavil vprašanje: "Zakaj je bog ustvaril večere?"

Dolgo si je belil glavo in ni mogel najti pravega odgovora. Karkoli mu je prišlo na misel, vse je zavrgel. In začel je dvomiti v boga in v samega sebe. V sebi, ki je doslej razkril še vse čudeže stvarstva, samo tega ni mogel.

In počasi je šel dalje proti goz-

REDKA PRILIKA

Cunardov izlet v Jugoslavijo po posebno znižani ceni

Cunard Linija aranžira velik izlet v Jugoslavijo z njenim najhitrejšim parnikom "Mauretania" po zelo znižani ceni za potnike tretjega razreda za tja in nazaj; potni listki so dobri za dve leti. Izlet se vrši drugega septembra 1931.

Potnike bode spremljal g. Milutin Ekerović, glavni uradnik Jugoslovanskega oddelka Cunardove Linije urada v New Yorku. G. Ekerović je že več let v tesni svez s Jugoslovansko kolonijo v New Yorku in živa zaupanje zmožnega in dobrega organizatorja izletov od potnikov, ki ga poznajo. On se bo potrudil, da dobe vsi potniki in pomoč skozi na potovanju iz New Yorka pa do glavnega določenega kraja potnikov v Jugoslavijo.

Uljudno vabimo vse Jugoslovane Zedinjenih držav, da se poslužijo te izredno ugodne prilike in obiščejo svojo rojstno domovino, svoje sorodnike in prijatelje za malo ceno stroškov. Vsi, ki so potovali v Jugoslavijo in druga evropska mesta na Cunardovih parnikih vedo iz lastne skušnje ugodnosti takega potovanja. Prisotniki tega bodočega izletnega potovanja bodo ravno tako na krasnem Mauretania parniku užili gostoljubnost in izvrstno hrano, prijazno postrežbo do skrajnosti na tem potovanju. Zabava, ki bo odredjena po g. Ekeroviću, bo veliko zadovoljstvo potnikom.

Vsak potnik bo prinesel s tega potovanja vtis dobrih spominov in najboljšo veselje dogodke pota in svojih domačih.

Napravite svojo rezervacijo pravočasno. Vsa pojasnila lahko dobite pri Cunard Liniji ali njih zastopnikih in agentih v vašem mestu.

(Adv.)

du. Nenadoma pa je obstal. Tam čisto ob potoku, ki je zalijal gozd, je opazil dve senči. S tihi koraki je šel bliže in spoznal ju je. Mlad fant je bil in mlado dekle. Čutil se je, kaj delata sama tu daleč od vasi ob tako poznuri. Šel je še bliže in ju gledal. In videl je, kako je dekle fantu slonelo na prsih, kakor bi poslušalo utripe njegovega srca in njegov pogled je božal njena lica.

To je bilo za starega župnika nekaj novega, čisto nov svet. Za njega, ki je videl v šenski samo zapeljivko, hčer tiste Eve, ki je bila vzrok, da je bil ubogi Adam pregnan iz raja, tiste Eve, ki je človeštvu napravila toliko gorja. Videl je prvič ljubezen.

In takrat je v njegovi duši vstalo spoznanje, najlepše med vsemi.

Tiho, še tišje kakor je prišel, se je vrnil proti domu, saj je zdaj vedel, zakaj je bog ustvaril večer, saj je vedel, da jih je ustvaril za tiste, ki se ljubijo.

Mirko je umolknil. Njegove poslednje besede so bile tako tihe, da jih je morala bolj slutiti kakor razumeti. In potem je počasi dvignila glavo in šepnila:

"Lepa je bila ta povest. Prelepa, da bi smela na njo misliti. Dosti prelepa."

Mirko pa se je sklonil k njej in jo poljubil na ustnice.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in posebno list Prosveta za hristi, ter potrebne agitacije svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nihakar pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsa organizacija ima obliko svoje glasilo. Torej agitatorji dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

STAR IN ZVESTI PRIJATELJ

Je ta poznana banka vsem svojim odjemalcem, katerim vedno rada pomaga in daje nasvete. Ona obavlja vseh vrst bančne posle in prodaja "šifkarto" vseh družb.

Ne pozabite se obrniti na njo kadar kaj potrebujete.

Vaši prihranki so zavarovani pri

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in sboje, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene umerne, unijaše delo prve vrste.

Poslajte po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA